

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Куцова К.О. «Громадська діяльність карпатоукраїнських студентів у міжвоєнній Чехословаччині (1920-1939 рр.)», що подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 032 «Історія та археологія»

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з планами наукових робіт. До недавнього часу громадська діяльність карпатоукраїнських студентів у період 1920-1930-х рр. ігнорувалася дослідниками або ж висвітлювалася поверхнево. Як наслідок, станом на сьогоднішній день у історіографії відсутнє комплексне та ґрунтовне дослідження даної теми. А між тим, вивчення та аналіз процесу становлення та еволюції карпатоукраїнського студентського руху міжвоєнного періоду, багатогранна діяльність студентських громадських організацій та її вплив на суспільне життя – це ті проблеми, які в умовах розбудови незалежної України та формування її громадянського суспільства, коли студентство дедалі частіше заявляє про себе як соціально- та політично-активна спільнота, потребують глибокого та комплексного вивчення.

Дослідження виконане у рамках науково-дослідної теми кафедри археології, етнології та культурології «Історико-культурні процеси в Європі від найдавніших часів до сучасності». Номер державної реєстрації – 011U103362.

2. Наукові положення, розроблені особисто дисертантом та їх новизна. Представлені в дисертації положення, концептуальні засади, структура, постановка завдань та їх вирішення, узагальнені висновки є результатом реалізації авторських ідей і самостійно виконаної наукової праці. Дисертаційне дослідження є комплексним аналізом збережених історичних джерел та літератури з обраної теми разом з ґрунтовними висновками. Огляд джерельної бази переконує в її інформативності та

достовірності, що дозволило автору зробити самостійні висновки. У дослідженні використано, проаналізовано, узагальнено та інтерпретовано результати попередніх досліджень, дотичних до теми. Історіографічний огляд з теми дослідження, зроблений дисертантом, засвідчує, що нагромаджено певний досвід вивчення історії студентського руху у міжвоєнній Чехословаччині та історії Закарпаття вказаного періоду. Історіографія є досить різноманітною і включає як праці, опубліковані у міжвоєнний період, так і найновіші дослідження, видані в Україні, Чехії, Словаччині та інших країнах. Аналіз історіографії дав змогу зробити висновок, що громадська діяльність карпатоукраїнських студентів міжвоєнної ЧСР вже тривалий час привертає увагу різних дослідників. При цьому жодне з опублікованих дотепер досліджень не розкриває тему комплексно, а цілий ряд важливих питань або залишилися поза увагою дослідників, або висвітлено лише фрагментарно й не завжди достовірно.

3. Обґрунтованість і достовірність наукових положень висновків і рекомендацій, які захищаються. Усі наукові результати достовірні та достатньо обґрунтовані, що підтверджується наступними положеннями:

- наукові результати базуються на опрацюванні фондів матеріалів Національного архіву Чеської Республіки (Прага), Архів міста Праги, Архів канцелярії президента Чеської Республіки (Прага), Архів Карлового університету у Празі, Літературний архів пам'яток національної писемності у Празі, Словацького національного архіву (Братислава), Архіву нових документів у Варшаві, Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (Київ), Центрального державного архіву громадських об'єднань України, Центрального архіву зарубіжної українки, Галузевого державний архів СБУ (Київ), Державного архіву Закарпатської області (Ужгород, Берегово), Архівного сектору Управління СБУ в Закарпатській області (Ужгород), Закарпатський обласний краєзнавчий музей ім. Т. Легоцького (Ужгород), матеріалах періодичних видань, які у

міжвоєнний час виходили у Чехословаччині та за її межами, мемуарах безпосередніх учасників студентського руху та свідків досліджуваних подій;

- додатки (у загальній кількості 10) підготовлені на основі верифікації архівних та опублікованих джерел суттєво доповнюють зміст дисертації К.О. Куцова;

- достатня кількість наукових публікацій (15), що прямо відповідають темі дисертації, обговорення результатів дослідження на наукових конференціях різного рівня, включаючи міжнародні.

4. Наукове та практичне значення дисертаційної роботи. Результати дослідження можуть бути використані при написанні праць з історії України, Чехії, Словаччини, а також робіт з історії молодіжного руху. Також фактаж, залучений до роботи, можна використати при підготовці підручників та посібників з краєзнавства, розробці регіональних програм з молодіжної політики та ін.

5. Використання результатів роботи. З метою популяризації результатів дослідження частина матеріалів впродовж 2011-2018 рр. публікувалася на сторінках рекомендаційного бібліографічного посібника «Календар краєзнавчих пам'ятних дат», який щороку видає Закарпатська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Ф. Потушняка. Частина результатів науково дослідження була використана при складанні окремих гасел до двотомного довідникового видання «Звід пам'яток історії та культури України. Закарпатська область», яке нині готується до друку.

6. Оцінка мови та стилю дисертації. Текст дисертації викладено державною мовою, логічно та послідовно. Застосована у роботі наукова термінологія є загальновизнаною. Стиль викладення результатів досліджень, нових наукових положень, висновків і рекомендацій чіткий і зрозумілий.

7. Відповідність діючим вимогам щодо оформлення дисертації. Дисертація Куцова К.О. на тему «Громадська діяльність карпатоукраїнських студентів у міжвоєнній Чехословаччині (1920-1939 рр.)» є завершеним і самостійним науковим дослідженням, результати якого мають цінність і

наукове значення для подальшого вивчення історії українського студентського руху, а також політичної історії та історії культури Закарпаття міжвоєнного періоду. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 319 с., з них основного тексту – 175 с.

Список використаних джерел містить 745 найменувань, з них 236 – архівні справи та одиниці зберігання. За формальними ознаками робота відповідає чинним вимогам, які висуваються до оформлення дисертації Міністерством освіти і науки України.

8. Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту. Дисертаційна робота Куцова К.О. «Громадська діяльність карпатоукраїнських студентів у міжвоєнній Чехословаччині (1920-1939 рр.)» відповідає паспорту спеціальності 032 «Історія та археологія». Це забезпечується предметною областю дослідження та основними методами дослідження.

9. Зауваження та рекомендації:

- Зважаючи на використання терміну «карпатоукраїнські студенти» варто у майбутньому посилити власне українську складову у досліджуваних товариствах дисертантом.

- Ґрунтовнішого розкриття потребують причини появи у студентському середовищі «мовних суперечок». Яку мету вони переслідували, хто виступав їх ініціатором?

- Автору слід було вказати як на студентство впливали різні політичні проекти: комуністичний на українців, фенциківський на русофілів, український А. Волошина? Чим це було зумовлено? Чому вдалося частково деполітизувати студентство через католицькі студентські організації?

- Більше уваги доцільно би приділити діяльності Центрального Союзу Чехословацького Студентства, контактам карпатоукраїнських студентських товариств (чи окремих діячів) з аналогічними товариствами чехів і словаків.

- Досить переобтяжений статистичною інформацією Розділ 2. Який стосується кількісного росту студентських організацій. Він є доволі складним для сприйняття читачем. Робота значно виграла б, якби автор подав цю зведену інформацію у вигляді таблиць, графіків чи діаграм у «Додатках». Це дало б можливість візуалізувати матеріал, полегшити його сприймання.

- У «Додатки» напрошуються і короткі біографічні відомості про провідних діячів студентського руху, особливо тих, які пізніше активно проявили себе у культурному та політичному житті чи науково-освітній діяльності.

Відзначимо, що здобувачем було враховано значну кількість основних рекомендацій, наданих рецензентами у процесі попередніх обговорень роботи. Зазначені зауваження та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку роботи та не зменшують її наукової новизни і практичної значимості, тому не є перешкодою для її представлення в спеціалізовану вчену раду для офіційного захисту.

10. Відповідність дисертації вимогам, передбаченим «Порядком проведення експерименту із присудження ступеня доктора філософії». Дисертаційна робота Куцова Костянтина Олександровича на тему: «Громадська діяльність карпатоукраїнських студентів у міжвоєнній Чехословаччині (1920-1939 рр.)» повністю відповідає вимогам пунктів 9-15 «Порядку проведення експерименту із присудження ступеня доктора філософії» Постанови Кабінету Міністрів України № 167 від 06.03.2019 р.

11. Кількість наукових публікацій, повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих співавторами та зарахованих за темою дисертації. Результати, отримані дисертантом у ході виконання досліджень одноосібно, викладені у 15 наукових працях, з яких 7 статей опубліковано у фахових виданнях України та 1 – у науковому періодичному виданні країни-члена Європейського Союзу, 1 – у науковому періодичному виданні інших

країн. Основі положення дисертаційної роботи обговорені на 19 конференціях та інших наукових заходах (з них – 10 міжнародних).

12. Результати перевірки роботи на академічний плагіат. У ході перевірки дисертації запозичень матеріалу без посилання на відповідне джерело не виявлено. Перевірка проводилася сертифікованою програмою Unichack.

Результати дисертації апробовано на засіданні фахового семінару №1 від 28.12.2020 р. За результатами засідання фахового семінару ухвалено затвердити позитивний висновок рецензентів щодо рекомендації до захисту в спеціалізованій вченій раді дисертаційної роботи Куцова Костянтина Олександровича на тему: «Громадська діяльність карпатоукраїнських студентів у міжвоєнній Чехословаччині (1920-1939 рр.)» на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 032 «Історія та археологія».

Дисертаційна робота **рекомендована до захисту** у спеціалізованій вченій Раді за спеціальністю 032 «Історія та археологія».

Доктор історичних наук,
доцент кафедри модерної історії України
та зарубіжних країн ДВНЗ
«Ужгородський національний університет»

Міщанин В.В.

Кандидат історичних наук,
доцент кафедри модерної історії України
та зарубіжних країн ДВНЗ
«Ужгородський національний університет»

Кічера В.В.

